

Stadskansliet
Kajsa Landström, 0221-253 50
kajsa.landstrom@koping.se

Datum
2016-11-07

Dnr

Kommunstyrelsen

Renhållning – återtagande av ansvar från Västra Mälardalens Kommunalförbund samt överföring av ansvar till VafabMiljö Kommunalförbund

Bakgrund

Västra Mälardalens Kommunalförbund, VMKF, fick 2016-02-24 i uppdrag av direktionen för förbundet att anlita en oberoende konsult för att utreda om det kvarvarande ansvaret för renhållningen ska vara kvar i VMKF eller om medlemskommunerna, Kungsör, Arboga och Köping, bör återta ansvaret och överföra uppdraget till VafabMiljö Kommunalförbund. Under utredningsprocessen framkom ytterligare ett perspektiv; medlemskommunerna går ur VafabMiljö Kommunalförbund och samlar renhållningsansvaret, inklusive utförande, i sin helhet i VMKF (utträde ur VafabMiljö). Rapporten (bilaga 1) överlämnades till direktionen i oktober 2016 för fortsatt hantering och beslut i respektive kommun.

Konsulten föreslår i rapporten att Kungsör, Arboga och Köping återtar och överför renhållningsansvaret i sin helhet till VafabMiljö Kommunalförbund. Rekommendationen bygger på de risker konsulten ser kring ett utträde ur VafabMiljö Kommunalförbund, exempelvis ökade kostnader vid ett utträde, kostnader för uppbyggnad av ny organisation, svårigheter med framtida kompetensförsörjning. Betydande fördelar med att överföra hela renhållningsansvaret är VafabMiljös stordriftsfördelar. Hela organisationen har en hög redundans och kan klara olika framtida utmaningar bättre än en liten organisation.

Konsekvenser för VMKF och dess medlemskommuner vid ett utträde bör förslagsvis hanteras under en övergångsperiod av max 2 år. Exempel på konsekvenser är ett bortfall på 1,1 Mkr för del av lokaler, arbetsledning etc., så kallade OH-kostnader för VMKF. Förlorad intäkt av slambehandling för kommunerna och kostnader för verksamhetssystem som delvis finns kvar i kommunerna.

Nuläget

Köpings kommun är medlem i VafabMiljö Kommunalförbund. Till grund för VafabMiljös verksamhet ligger en förbundsordning (bilaga 2) där ändamålet med Kommunalförbundets verksamhet finns beskriven och ett konsortialavtal (bilaga 3) som reglerar medlemskommunernas gemensamma åtaganden.

Datum
2016-11-07

Enligt förbundsordningen § 3 framgår att ändamålet med förbundet är att för medlemmarnas räkning ansvara för den strategiska planeringen av frågor kring avfallshanteringen och de uppgifter rörande insamling och behandling av avfall samt den myndighetsutövning som åligger kommunerna enligt 15 kap Miljöbalken om inte kommunen beslutat om annat och träffat överenskommelse med förbundet. Förbundet ska inte besluta om renhållningstaxa eller renhållningsordning. Sådana beslut tas av respektive medlem.

Köpings kommun har tidigare beslutat och kommit överens med VafabMiljö Kommunalförbund om att behålla följande verksamheter inom det kommunala renhållningsansvaret i egen regi:

- kundservice, fakturering, information och administration av kommunens renhållningsabonnemang och renhållningstaxa.
- upprättande av renhållningstaxa, renhållningsordning och avfallsplan

De ovan angivna verksamheterna har kommunen överlåtit till VMKF.

Mot bakgrund av de förändringar som sker inom avfallsområdet och den utredning om det framtida renhållningsansvaret som VMKF låtit genomföra föreslås att överenskommelsen med VafabMiljö upphör att gälla. Förändringen har kommunicerats med VMKF och VafabMiljö. En plan för överlämningen av de ovan angivna verksamheten tas fram av VafabMiljö tillsammans med VMKF.

Enligt konsortialavtalet kap 6 förbinder sig medlemskommunerna att samråda i frågor som rör deras relation till förbundet och dem emellan samt samverka för att medverka till att effektiviteten i förbundets verksamhet optimeras.

Medlemskommunerna ska samråda inom ramen för ett medlemsråd. Där ska samråd ske i frågor som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt innan respektive kommunfullmäktige tar ställning i frågan. Varje medlemskommun ska utse en person från kommunstyrelsen som representerar respektive kommun i medlemsrådet. I Konsortialavtalet finns en mer detaljerad beskrivning av medlemsrådets roll.

Utöver medlemsrådet ska ett särskilt samrådsorgan som sammanträder minst två gånger per år inrättas. Samrådsorganet sammanträder med Kommunalförbundets ledning efter kallelse av förbundet och diskuterar tekniska, ekonomiska och miljömässiga frågor rörande den regionala och lokala avfallshanteringen. Kommunerna ska utse en representant till samrådsorganet. Kommunernas representant bör vara den tjänsteman inom respektive kommun som ansvarar för kontakterna med förbundet.

Datum
2016-11-07

Förslag till beslut

- Köpings kommun återtar det kommunala renhållningsansvaret enligt 15 kap. Miljöbalken och de ovan angivna verksamheterna från Västra Mälardalens Kommunalförbund från och med 2017-01-01.
- Köpings kommun överlämnar renhållningsansvaret enligt 15 kap Miljöbalken och ansvaret för de ovan angivna verksamheterna till VafabMiljö Kommunalförbund från och med 2017-01-01.
- VafabMiljö kommunalförbund får i uppdrag att tillsammans med Västra Mälardalens Kommunalförbund ta fram en tidplan och genomföra överlämningen av ovan angivna verksamhet senast 2017-12-31.
- Kommunstyrelsen får i uppgift att utse en representant i medlemsrådet för VafabMiljö Kommunalförbund.
- Kommunstyrelsen får i uppgift att utse en representant i samrådsorganet och som ansvarar för kontakterna med VafabMiljö Kommunal förbundet.
- Kommunstyrelsen får i uppdrag att tillsammans med VMKF ta fram en omställningsplan för hanteringen av de ekonomiska konsekvenserna.

Bilaga 1: Rapport "Utredning renhållningsansvar"

Bilaga 2: VafabMiljö Kommunalförbund Förbundsordning

Bilaga 3: VafabMiljö Kommunalförbund Konsortieavtal

David Schanzer-Larsen
tf kommunchef

UTREDNING RENHÅLLNINGSAANSVAR

Västra Mälardalens kommunalförbund

27 september 2016

Förord

Denna utredning har genomförts av Henrik Säfvestad med stöd av Jörgen Leander och Eva Svensson Myrin.

Projektets politiska styrgrupp har bestått av direktionens beredande utskott vid Västra Mälardalens kommunalförbund, Elizabeth Salomonsson, Anders Röhfors, Tobias Nordlander och Pelle Strengbom.

Henrik Säfvestad
Projektledare

Sammanfattning

Västra Mälardalens kommunalförbund (VMKF) har fått i uppdrag att utreda var ansvaret för renhållning fortsättningsvis ska ligga. Utredningen omfattar följande alternativ:

- ansvaret för renhållning ligger fortsättningsvis hos VMKF (delat renhållningsansvar med VafabMiljö)
- medlemskommunerna återtar renhållningsansvaret från VMKF och överför uppdraget till VafabMiljö Kommunalförbund (överföra hela renhållningsansvaret till VafabMiljö).
- medlemskommunerna går ur VafabMiljö Kommunalförbund och samlar renhållningsansvaret, inklusive utförande, i sin helhet i VMKF (utträde ur VafabMiljö).

Syftet med den här utredningen är att skapa ett brett underlag för beslut om fortsatt organisation av renhållningsansvaret.

Alternativet med fortsatt delat renhållningsansvar utgör inte någon framgångsrik väg. Den strategiska styrningen av verksamheten är svår då hela avfallsfrågan inte ägs av VMKF, vilket kan innebära att det är svårt att få ett helhetsperspektiv och en effektiv styrning.

Osäkerheten är stor kring ett utträde från VafabMiljö. VMKF ska då bygga upp en egen organisation för att klara sitt åtagande. Den översiktliga budgeten indikerar en tydlig kostnadsökning, främst beroende på arvet från utträdet från VafabMiljö men också på en kostnadsökning för administration. Rekrytering av personal med rätt kompetens till verksamheten kommer att bli en utmaning.

Det finns betydande fördelar med att överföra hela renhållningsansvaret till VafabMiljö vad gäller kompetensförsörjning, helhetsperspektiv och stordriftsfördelar. Hela organisationen har en hög redundans och kan klara utmaningar bättre än en liten organisation med ett fåtal medarbetare.

Slutsatsen blir att Köping, Arboga och Kungsörs kommuner rekommenderas att överföra renhållningsansvaret i sin helhet till VafabMiljö Kommunalförbund.

Att överföra renhållningsansvaret i sin helhet till VafabMiljö medför:

- Möjlighet att klara framtida utmaningar
- Bra förutsättningar för kompetensförsörjning
- Stordriftsfördelar

Innehåll

1	INLEDNING.....	5
1.1	Bakgrund och syfte.....	5
1.2	Metod	5
2	NULÄGESBESKRIVNING	6
2.1	Nuvarande ansvarsfördelning inom renhållning.....	6
2.2	Västra Mälardalens kommunalförbund	6
2.3	VafabMiljö Kommunalförbund	7
3	FÖR- OCH NACKDELAR MED OLIKA PLACERING AV RENHÅLLNINGANSVARET	10
3.1	Delat renhållningsansvar.....	10
3.2	Överföra hela renhållningsansvaret till VafabMiljö	12
3.3	Utträde ur VafabMiljö.....	14
3.4	Sammanfattande bedömning	15
4	KONSEKVENSER AV VALDA ALTERNATIV	16
4.1	Utträde ur kommunalförbundet VafabMiljö.....	16
4.2	Överföra hela renhållningsansvaret till VafabMiljö.....	20
5	SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER	23
6	REFERENSER	24

1 Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

Västra Mälardalens kommunalförbund (VMKF) har fått i uppdrag att utreda var ansvaret för renhållning fortsättningsvis ska ligga. De alternativ som belyses är:

- ansvaret för renhållning ska fortsättningsvis ligga hos VMKF (delat renhållningsansvar).
- medlemskommunerna återtar renhållningsansvaret från VMKF och överför uppdraget till VafabMiljö Kommunalförbund (överföra hela renhållningsansvaret till VafabMiljö).
- medlemskommunerna går ur VafabMiljö Kommunalförbund och samlar renhållningsansvaret, inklusive utförande, i sin helhet i VMKF (utträde ur VafabMiljö).

Syftet med utredningen är att skapa ett brett underlag för beslut om fortsatt organisation av renhållningsansvaret.

1.2 Metod

Resultatet av utredningen bygger på underlagsmaterial från VMKF, såsom:

- Renhållningsordning med avfallsplan och föreskrifter
- Verksamhetsplan
- Budget och avfallstaxa
- Fattade beslut
- Allmänna uppgifter om organisation m.m.

Utredningen bygger även på uppgifter från intervjuer med personal inom VMKF; Köping, Arboga och Kungsörs kommuner; VafabMiljö samt erfarenheter från andra kommuner och organisationer.

2 Nulägesbeskrivning

2.1 Nuvarande ansvarsfördelning inom renhållning

Renhållningsansvaret i Köping, Arboga och Kungsörs kommuner är uppdelat på två kommunalförbund. Ansvarsfördelningen framgår av Figur 1.

Figur 1 Organisation av renhållningsansvaret i Köping, Arboga och Kungsörs kommuner.

2.2 Västra Mälardalens kommunalförbund

Västra Mälardalens kommunalförbund omfattar räddningstjänst, renhållning, upphandling och inköp, krisberedskap mm. Medlemskommuner är Köping, Arboga, Kungsör och Surahammar. Surahammars kommun omfattas inte av renhållningens verksamhet.

Organisation

Den del av renhållningen som är organiserad inom VMKF omfattar kundtjänst och avfallsstrategiska frågor. Dessutom har renhållningen tillgång till vissa stödfunktioner inom förbundet såsom arbetsledning, ekonomi- och upphandlingsfunktioner.

Kundtjänst omfattar tre tjänster som uteslutande jobbar med renhållningsfrågor. De avfallsstrategiska frågorna omfattar en tjänst. I dagsläget har inte VMKF någon anställd avfallsstrateg. Tjänsten är sedan några månader vakant och tjänster köps istället in från VafabMiljö. Lednings- och stödfunktioner såsom upphandling, ekonomi, IT mm omfattar ca 0,5-0,75 tjänster.

Tabell 1 Antal tjänster inom renhållning i VMKF

Funktion	Antal tjänster
Kundtjänst	3
Avfallsstrateg	1
Ledning, ekonomi m.m.	0,5-0,75
SUMMA TJÄNSTER	4,5-4,75

Finansiering

Renhållningens verksamhet är taxefinansierad.

Aktuella frågor

I samband med denna utredning har ett flertal aktuella frågor inom VMKF identifierats. Dessa omfattar både uppgifter som genomförs idag och som borde genomföras eller utredas.

I huvudsak har avfallsstrategens arbete det senaste åren omfattat driftrelaterade frågor. Uppgifter som skulle behöva prioriteras men som av resursbrist inte hinns med i önskad omfattning utgörs av bland annat:

- Genomförande och uppföljning av avfallsplanen för Köping, Arboga och Kungsör
- Utvecklingsfrågor
- Arbetsmiljörelaterade frågor
- Framtagande och genomgång av taxor och budget
- Sammanställning av statistik
- Utredning av fastighetsnära insamling
- Hantering av filtermaterial från fosforfällor

Kvalitet och effektivitet

Resurserna för att ta tag i de strategiska frågorna har varit begränsade inom VMKF. De senaste åren har fokus legat på driftrelaterade frågor och resursbristen har gjort att detta skett på bekostnad av det strategiska arbetet.

Kundtjänst upplevs dock fungera bra då de har en god lokalkännedom samt god kontinuitet personalmässigt.

2.3 VafabMiljö Kommunalförbund

VafabMiljö är ett kommunalförbund bildat av kommunerna i Västmanland samt Heby och Enköpings kommun med syfte att skapa en långsiktigt hållbar avfallshantering i regionen. Samtliga medlemskommuner, förutom Köping,

Arboga och Kungsör, har eller ska överföra hela renhållningsansvaret till VafabMiljö. Kvarvarande kommuner är Sala kommun som lämnar över renhållningsansvaret till VafabMiljö den 1 oktober 2016 samt Surahammars kommun som lämnar över renhållningsansvaret 1 januari 2017.

Organisation

VafabMiljö har totalt ca 200 anställda som i huvudsak arbetar med:

- Insamling och transport
- Ledning, utveckling, miljö och kommunikation
- Produktion, underhåll och avfallsbehandling inkl. förbränning

Finansiering

VafabMiljös verksamhet finansieras via avfallstaxan samt intäkter från försäljning av material och biogas m.m.

Aktuella frågor

I och med bildandet av VafabMiljö Kommunalförbund och att samtliga kommuner, förutom Köping, Arboga och Kungsör, har överfört hela renhållningsansvaret till förbundet ges nya möjligheter.

VafabMiljö-regionen, förutom Köping, Arboga och Kungsör, ses nu som en sammanhållen avfallskommun med möjlighet till ett nytt helhetsperspektiv:

- Det pågår en utveckling av en gemensam modell för rapportering och redovisning till medlemskommunerna i syfte att säkerställa att medlemskommunerna får de uppgifter och kännedom om verksamheten som de behöver.
- En större utredning för att effektivisera insamling och transport har genomförts på VafabMiljö och den nya insamlingsstrukturen byggs nu upp.
- Ett gemensamt kundsystem, EDP Future, byggs upp. Samordningsmöjligheterna minskar då Köping, Arboga och Kungsör inte är med i detta utan har ett eget system.
- Arbete och planering sker för utveckling av kundtjänstfunktioner. Utveckling av system för ökad självservice via t.ex. mina sidor, kundtjänstfunktioner kopplade till Återbruken m.m. sker.
- På längre sikt finns även planer på framtagande av en gemensam taxa inom VafabMiljö.
- Framtagande av en avfallsplan för hela VafabMiljö planeras.

Generellt ser VafabMiljö stora möjligheter att kunna effektivisera avfallshanteringen utan att försämra servicen i och med de tekniska, drift- och kompetensmässiga stordriftsfördelar som bildandet av VafabMiljö

Kommunalförbund och överföringen av hela renhållningsansvaret från kommunerna till kommunalförbundet har inneburit.

Kvalitet och effektivitet

Det finns en uttalad målsättning inom VafabMiljö att ligga långt fram i utvecklingen och vara ett föredöme för andra kommuner.

Effektivisering av verksamheten sker fullt ut då samtliga kommuner förutom Köping, Arboga och Kungsör har överfört renhållningsansvaret i sin helhet till VafabMiljö.

3 För- och nackdelar med olika placering av renhållningsansvaret

Nedan beskrivs för- och nackdelar med olika placering av renhållningsansvaret med avseende på bland annat ekonomi, politisk styrning, kundtjänst samt planering och utveckling. Jämförelse görs mellan de olika alternativen genom att väga för- och nackdelar.

3.1 Delat renhållningsansvar

Renhållningsansvaret i Köping, Arboga och Kungsörs kommuner är fortsatt uppdelat i två kommunalförbund. Ansvarsfördelningen framgår av Figur 2.

Figur 2 Fördelning av renhållningsansvaret vid delat ansvar.

Vid ett fortsatt delat renhållningsansvar har VMKF kostnadskontroll över det strategiska arbetet och kundtjänst men är begränsade i sin handlingsfrihet. VMKF:s medlemskommuner får driva frågor som medlem i VafabMiljö. Dessutom råder VMKF över taxesättningen.

VMKF har dock en mindre möjlighet till kostnadskontroll beträffande de frågor som ligger inom VafabMiljös ansvar. Gränsdragning mellan VafabMiljö och VMKF är en nackdel och kan utgöra en svårighet. T.ex. frågor rörande vilken organisation som ska belastas av kostnader.

För den politiska styrningen inom VMKF utgör varje kommun 1 av 3. Inom VafabMiljö utgör varje kommun 1 av 12, men KAK som helhet utgör 3 av 12 kommuner. Det delade renhållningsansvaret medför en gränsdragningsproblematik för vilka frågor kommunerna ska driva mot VafabMiljö respektive VMKF. Det kan också innebära en nackdel för den politiska styrningen av de båda förbunden beroende på hur den politiska representationen ser ut från respektive kommun.

Kundtjänst är en liten och sårbar organisation med låg redundans. Uppdelningen innebär också problem med gränsdragning i vilka frågor som hör till VMKF och vilka som hör till VafabMiljö. En fördel med en liten lokal organisation är närhet till abonnenterna och lokalkännedom.

Den strategiska funktionen inom VMKF är mycket sårbar. Problem med gränsdragning avseende vilka frågor som hör till VMKF och vilka som hör till VafabMiljö är en realitet. En fördel med att behålla denna funktion inom VMKF är närhet och lokalkännedom.

I relationen till VafabMiljö får inte VMKF möjlighet att fullt ut dra nytta av de stordriftsfördelar som övriga kommuner inom VafabMiljö får del av, så som utveckling av kundtjänst och kundsystem, planering och utveckling m.m.

Tabell 2 Sammanställning i korthet av för- och nackdelar för alternativet med delat renhållningsansvar.

Aspekt	Fördel	Nackdel
Ekonomi	Viss kostnadskontroll	Begränsade stordriftsfördelar Gränsdragningsproblematik
Politisk styrning	Närhetsperspektiv	Begränsad handlingsfrihet inom VMKF Gränsdragningsproblematik Styrning av två kommunalförbund
Kundtjänst	Närhetsperspektiv God lokalkännedom	Hög sårbarhet Gränsdragningsproblematik Låg redundans Inga stordriftsfördelar
Planering och utveckling	Närhetsperspektiv God lokalkännedom	Hög sårbarhet Gränsdragningsproblematik Låg redundans Kompetensförsörjning Begränsade stordriftsfördelar

3.2 Överföra hela renhållningsansvaret till VafabMiljö

En överföring av renhållningsansvaret i sin helhet till VafabMiljö kommunalförbund skulle innebära att även de uppgifter som idag sköts av VMKF flyttas till VafabMiljö, se Figur 3.

Figur 3 Renhållningsansvaret vid överföring till VafabMiljö.

Vid överförande av renhållningsansvaret till VafabMiljö har medlemskommunerna kostnadskontroll över förbundets verksamhet via den politiska representationen i förbundets styrelse samt de rapporterings- och redovisningsmodeller som nu tas fram.

Dock har medlemskommunerna en mindre möjlighet till kostnadskontroll beträffande de frågor som ligger inom VafabMiljö.

Inom VafabMiljö utgör varje kommun 1 av 12, men KAK som helhet utgör $\frac{1}{4}$ av kommunerna och därmed även $\frac{1}{4}$ av förbundets styrelse. Här är den politiska representationen viktig för att lyfta Köpings, Arbogas och Kungsörs perspektiv.

Kundtjänst sköts av en stor organisation med hög redundans. En nackdel kan vara att det lokala perspektivet och närheten till abonnenterna kan försämrats.

Vad gäller strategiska frågor, utveckling och miljö är det en betydande fördel med ett överförande till VafabMiljö vad gäller kompetensförsörjning, helhetsperspektiv och stordriftsfördelar. Hela organisationen har en hög redundans och kan klara utmaningar bättre än en liten organisation med ett fåtal medarbetare.

Tabell 3 Sammanställning i korthet av för- och nackdelar för alternativet att överföra hela renhållningsansvaret till VafabMiljö.

Aspekt	Fördel	Nackdel
Ekonomi	Stordriftsfördelar Gemensam rapporterings- och redovisningsmodell Återkoppling via politisk representation	Försämrad kostnadskontroll
Politisk styrning	KAK ¼ av kommunerna i VafabMiljö Styrning och förankring via politisk representation Styrning av ett (1) kommunalförbund	Minskat närhetsperspektiv Lägre påverkansmöjlighet (1 av 12 kommuner)
Kundtjänst	Ingen gränsdragningsproblematik Hög redundans Stordriftsfördelar	Minskat närhetsperspektiv Försämrad lokalkännedom
Planering och utveckling	Ingen gränsdragningsproblematik Hög redundans Stordriftsfördelar Helhetsperspektiv Kompetensförsörjning	Försämrat närhetsperspektiv Begränsad lokalkännedom

3.3 Utträde ur VafabMiljö

Ett utträde ur VafabMiljö skulle innebära att renhållningsansvaret i sin helhet flyttas till VMKF, se Figur 4.

Figur 4 Renhållningsansvaret vid ett utträde ur VafabMiljö.

Vid utträde ur VafabMiljö har medlemskommunerna full kostnadskontroll över förbundets verksamhet. Dock är VMKF initialt beroende av marknanden vad gäller insamling och behandling.

Inom VMKF utgör varje kommun 1 av 3 av samverkansorganisationen, vilket kan påverka varje kommuns enskilda möjlighet att påverka utvecklingen.

Kundtjänst kommer att vara en liten och sårbar organisation med låg redundans. En fördel med den lilla organisationen är närhet till abonnenterna och lokalkännedom. En nackdel är dock att det inte finns någon organisation som kan backa upp vid behov. Alla frågor måste hanteras internt inom VMKF.

Den strategiska funktionen inom VMKF är mycket sårbar. Organisationen för dessa frågor består av ett fåtal personer och det finns ingen som kan backa upp vid behov. Idag har den vakanta tjänsten kompletterats genom köp av tjänster från VafabMiljö för strategiska frågor.

Tabell 4 Sammanställning i korthet av för- och nackdelar för alternativet med utträde ur VafabMiljö

Aspekt	Fördel	Nackdel
Ekonomi	Full kostnadskontroll	Inga stordriftsfördelar Högre kostnader
Politisk styrning	Större påverkansmöjlighet (1 av 3 kommuner) Styrning av ett (1) kommunalförbund	
Kundtjänst	Närhetsperspektiv God lokalkännedom Ingen gränsdragningsproblematik	Hög sårbarhet Låg redundans Inga stordriftsfördelar
Planering/utveckling	Närhetsperspektiv God lokalkännedom Ingen gränsdragningsproblematik	Hög sårbarhet Låg redundans Kompetensförsörjning Inga stordriftsfördelar

3.4 Sammanfattande bedömning

Alternativet med fortsatt delat renhållningsansvar utgör inte någon framgångsrik väg då uppdelningen mellan en liten underbemannad strategifunktion och en stor utförare riskerar att bakbinda utvecklingssatsningar och begränsa inflytande och styrning. Det gör strategisk styrning av verksamheten svår då hela frågan inte ägs av VMKF, vilket kan innebära att det är svårt att få ett helhetsperspektiv och en effektiv styrning. Det är dessutom svårare att rekrytera till en liten organisation och ännu svårare blir det om organisationen har begränsat handlingsutrymme.

Mot denna bakgrund omfattar det fortsatta utredningsarbetet de två ytterligheterna:

- Medlemskommunerna i VMKF återtar renhållningsansvaret från VMKF och överför uppdraget i sin helhet till VafabMiljö Kommunalförbund.
- Medlemskommunerna går ur VafabMiljö Kommunalförbund och samlar renhållningsansvaret, inklusive utförande, i sin helhet i VMKF.

4 Konsekvenser av valda alternativ

4.1 Utträde ur kommunalförbundet VafabMiljö

Organisation och anläggningsstruktur

Ett utträde ur VafabMiljö innebär stora konsekvenser för VMKF beträffande organisation och anläggningsstruktur.

VMKF har idag inga anläggningar utan enbart kontor och förrådsutrymmen för kärll m.m. Ett utträde ur VafabMiljö skulle innebära att VMKF övertar de anläggningar som VafabMiljö har i Köping, Arboga och Kungsörs kommuner eftersom lokaliseringsprincipen i kommunallagen gör att VafabMiljö inte kan ha verksamhet utanför det egna geografiska området.

Anläggningar och utrustning att överta är:

- Norsa deponi
- Norsa avfallsförbränning
- Norsa omlastningsstation
- Återbruk i Köping, Arboga och Kungsör, totalt 3 st
- Tankstation för biogas i Köping
- Vissa inventarier och maskiner vid anläggningarna

Övertagande av anläggningar och utrustning medför behov av uppbyggnad av en ny organisation för drift. Dessutom innebär utträdet ur VafabMiljö att renhållningsansvaret i sin helhet samlas inom VMKF, vilket kräver en utökad organisation för att klara de åtaganden det för med sig.

Förutom den personal som behövs för drift av de anläggningar som övertas av VMKF behövs en utökning av antalet tjänster inom ledning och utveckling samt ekonomi och personaladministration. Dessa funktioner bedöms omfatta fem tjänster. Kundtjänsten utökas med att även omfatta informationsarbete. Kundtjänst och information bedöms behöva omfatta fyra tjänster. I Tabell 5 redovisas antal behovet av tjänster för de verksamheter och funktioner som omfattas av den nya organisationen.

Tabell 5 Antal tjänster för renhållningen inom VMKF vid utträde ur VafabMiljö.

Funktion	Antal tjänster vid etablerad verksamhet (st)
Återbruk	7
Förbränning	10-12
Omlastning	4-5
Ledning/utv/ekonomi/personaladmin.	5
Kundtjänst/information	4
SUMMA	30-33

Kommentarer:

- Uppgifter om antal tjänster vid övertagna anläggningar baseras på VafabMiljös nuvarande bemanning.

Ekonomiska aspekter vid utträde

Ett utträde ur VafabMiljö är förknippat med kostnader. Enligt konsortialavtalet och förbundsordningen får Köping, Arboga och Kungsörs kommun sin andel av VafabMiljös egna kapital samt betala motsvarande andel av den återstående miljöskulden¹ vid ett utträde. Köping, Arboga och Kungsörs kommuns sammanlagda andel i VafabMiljö uppgår till 15,5 %.

Dessutom tar kommunerna över de bokförda värdena för de investeringar i anläggningar och utrustning som finns i kommunerna. Investeringarna utgörs exempelvis av förbränningsanläggningen och omlastningsstationen på Norså, Återbruken, fordon, utrustning samt tankstation för biogas.

¹ Miljöskuld enligt lagstiftning om deponering. Kostnader för bl.a. avslutning och efterbehandling.

Tabell 6 Kostnadsposter vid ett utträde ur VafabMiljö.

Kostnadspost	Kostnad (Mkr)
Andel (15,5%) av bokfört värde i VafabMiljö	-9,5
Andel (15,5%) i miljöskuld	36,5
Anläggningar och utrustning	82,5
SUMMA	109,5

Kommentarer:

- Uppgiften om miljöskuld baseras på VafabMiljös miljöskuldsberäkning från 2014.
- Kostnaden för anläggningar och utrustning omfattar bokförda värden, pågående och beslutade investeringar.

Ett utträde ur VafabMiljö innebär en betalning om 109,5 Mkr till övriga medlemskommuner och VafabMiljö.

Ekonomi för renhållningen inom VMKF

Insamling och behandling av hushållsavfall sker idag genom VafabMiljös försorg. Behandling av restavfall skulle vid ett utträde ur VafabMiljö initialt ske i egen regi. Övrig insamling och behandling genomförs av upphandlad entreprenör. Drift av övertagna anläggningar sker i egen regi.

Insamling och behandling av slam utförs av en upphandlad extern entreprenör på motsvarande sätt som idag.

I Tabell 7 redovisas en översiktlig budget för VMKF efter ett utträde ur VafabMiljö.

Tabell 7 Översiktlig budget efter utträde ur VafabMiljö. Inom parentes anges total budget för renhållningen i VMKF för 2016.

Budgetpost	Kostnad (Mkr/år)
Insamling, inkl kärl och påsar	13
Behandling inkl Återbruk	9
Slam, insamling och behandling	4
Drift Återbruk, inkl personal	7
Administrationskostnad, inkl personal	10
Kap. kostnad utträde	7
SUMMA	50 (42)

Kommentarer:

- *Kostnaden för slam baseras på nuvarande kostnadsnivå.*
- *Kostnaden för insamling, inkl. kärl och påsar, baseras på nuvarande kostnadsnivå.*
- *Kostnaden för behandling baseras på behandlingspriser för bio- respektive restavfall, 800 kr/ton respektive 680 kr/ton. Kostnaden för transport och omhändertagande av material från Återbruken baseras på underlag från genomförda upphandlingar i andra kommuner.*
- *Kostnaden för drift avser personal, lönekostnad 450 000 kr/anställd och år samt en driftkostnad för Återbruken om ca 4 Mkr/år .*
- *Administrationskostnaden avser lönekostnad för ledning/utveckling, kundtjänst, overheadkostnad, lokalhyra m.m.*
- *Kapitalkostnaden för utträde har beräknats med kalkylränta 2,4 % och genomsnittlig avskrivningstid på 20 år.*

Jämfört med nuvarande budgetnivå för VMKF innebär ett utträde ur VafabMiljö ett ökat taxeuttag på ca 8 Mkr/år. Detta motsvarar i storleksordningen 350 kr/hushåll.

Servicenivå och framtida utveckling

I ett initialt skede antas att servicenivån ska motsvara dagens nivå. Det finns en risk för att VMKF inte kommer att kunna upprätthålla den servicenivå som hittills varit med de begränsade resurser ett utträde ur VafabMiljö skulle innebära.

Framtida servicenivå och utveckling beslutas helt inom VMKF. Framtida frågor utgör av bland annat:

- Inriktning avseende servicenivå.
- Inriktning avseende Återbruk, insamling, transport, omlastning och behandling.
- Utveckling av fastighetsnära insamling.
- Förebyggande av avfall.

Det finns en risk att organisationen inte klarar att utveckla verksamheten med samma kraft som kommunerna inom VafabMiljö tillsammans kan göra genom den samordning av kompetens, ledning och drift som samverkan möjliggör.

4.2 Överföra hela renhållningsansvaret till VafabMiljö

Organisation och anläggningsstruktur

Om ansvaret överförs i sin helhet till VafabMiljö innebär det konsekvenser för den kvarvarande organisationen inom VMKF.

Den personal som uteslutande arbetat inom renhållningen, d.v.s. kundtjänst och avfallsstrategen, kommer att erbjudas verksamhetsövergång. I praktiken kommer detta endast omfatta kundtjänst då avfallsstrategstjänsten idag köps av VafabMiljö. Totalt rör det sig om verksamhetsövergång för tre kundtjänstpersonal.

Efter verksamhetsövergångar uppgår kvarvarande tjänster inom VMKF till ca 0,5-0,75 tjänster fördelade över ett flertal anställda inom VMKF. Detta medför en teoretisk övertalighet. I praktiken kommer det innebära att personalen får en mer hållbar arbetssituation och egentligen inte någon faktisk övertalighet för VMKF.

Vad gäller anläggningar inom Köping, Arboga och Kungsörs kommuner kommer ansvaret fortsatt att ligga på VafabMiljö. En överföring av renhållningsansvaret i sin helhet kommer inte att innebära några förändringar av anläggningsstrukturen i sig. Att kommunerna ingår i en samverkansorganisation kan medföra en starkare utveckling av anläggningarna och VafabMiljös anläggningsstruktur.

Ekonomi

Om ansvaret i sin helhet överförs till VafabMiljö får det ekonomiska konsekvenser för VMKF och dess medlemskommuner.

Överföring av renhållningsansvaret till VafabMiljö innebär en teoretisk övertalighet om 0,5-0,75 tjänster inom VMKF. Som nämnts ovan kommer detta i praktiken inte innebära övertalighet men däremot ett bortfall på 1,1 Mkr, d.v.s. den del av OH-kostnader som renhållningen bidragit med.

Dessutom kommer VMKF ha en kvarstående hyreskostnad för outnyttjade lokaler.

För Köping, Arboga och Kungsörs kommuner kommer en överföring av renhållningsansvaret till VafabMiljö innebära en eventuell förlorad intäkt för slambehandling. Slam från enskilda avlopp, som ligger inom det kommunala renhållningsansvaret, behandlas idag på respektive kommuns reningsverk. Vad som kommer att hända med denna behandling på sikt efter överföring av renhållningsansvaret till VafabMiljö är osäkert. Idag omfattar slambehandlingen ca 1 Mkr/år.

För Köpings kommuns del innebär en överföring dessutom att kommunen belastas med ca 0,5 Mkr för verksamhetssystemet EDP Future. Systemet delas idag med VMKF men om överföring av renhållningsansvaret till VafabMiljö sker får Köpings kommun bära hela kostnaden för sitt system.

Taxenivå

Taxeuttaget inom VMKF ligger idag i samma nivå som det genomsnittliga taxeuttaget inom övriga kommuner inom VafabMiljö. Inom VMKF är taxeuttaget 880 kr per invånare och för övriga kommuner inom VafabMiljö ca 850 kr per invånare. På sikt är målet en gemensam taxa inom VafabMiljö.

Det föreligger således inte någon risk för att överföringen i sig ger ett ökat taxeuttag från avfallskollektiven i Köping, Arboga och Kungsörs kommuner. Däremot finns det variationer avseende hur taxeuttaget är fördelat mellan olika abonnentgrupper, vilket på sikt kan innebära höjd eller sänkt taxa för dessa abonnentgrupper.

Innehållet i taxan blir mer omfattande vid en överföring av renhållningsansvaret till VafabMiljö, d.v.s. abonnenterna får mer för pengarna. Genom taxan får abonnenterna:

- Insamling, transport, behandling,
- Återbruk och anläggningar
- Information och kundtjänst
- Planering och utveckling

Framförallt är det information, planering och utveckling som får ett betydligt större fokus jämfört med dagens situation inom VMKF.

Servicenivå och framtida utveckling

I ett initialt skede kan antas att servicenivån motsvarar dagens nivå. Det finns goda möjligheter att upprätthålla och utveckla den servicenivå som möjliggörs vid en överföring till VafabMiljö.

Framtida servicenivå och utveckling beslutas helt inom VafabMiljö. Framtida frågor utgörs av bland annat:

- Inriktning avseende servicenivå.
- Inriktning avseende Återbruk, insamling, transport, omlastning och behandling.
- Utveckling av fastighetsnära insamling.
- Förebyggande av avfall.

Det finns goda möjligheter att utveckla verksamheten inom VafabMiljö genom den samordning av kompetens, ledning och drift som samverkan möjliggör.

Det finns en uttalad målsättning inom VafabMiljö att ligga långt fram i utvecklingen och vara ett föredöme för andra kommuner.

5 Slutsatser och rekommendationer

Sammantaget är osäkerheten stor kring ett utträde från VafabMiljö Kommunalförbund. VMKF måste isåfall bygga upp en egen organisation för att klara sitt åtagande. Den översiktliga budgeten indikerar en tydlig kostnadsökning beroende främst på arvet från utträdet från VafabMiljö men också en kostnadsökning för administration. Rekrytering av personal med rätt kompetens till verksamheten kommer att vara en utmaning. En risk föreligger därför avseende framtida kompetensförsörjning.

Det finns istället betydande fördelar med att överföra hela renhållningsansvaret till VafabMiljö beträffande kompetensförsörjning, helhetsperspektiv och stordriftsfördelar. Hela organisation har en hög redundans och kan klara utmaningar bättre än en liten organisation med ett fåtal medarbetare.

Taxeuttaget inom VMKF ligger idag i samma nivå som det genomsnittliga taxeuttaget inom övriga kommuner inom VafabMiljö. Det föreligger således inte någon risk för att överföringen i sig ger ett ökat taxeuttag från avfallskollektiven i Köping, Arboga och Kungsörs kommuner. Information, planering och utveckling får ett betydligt större fokus jämfört med dagens situation inom VMKF.

Politisk representation och återkoppling till respektive kommun är viktig. Detta tillsammans med de modeller för rapportering och redovisning som VafabMiljö håller på att ta fram ger möjlighet till styrning och kontroll av VafabMiljö.

Slutsatsen blir att Köping, Arboga och Kungsörs kommuner rekommenderas överföra renhållningsansvaret i sin helhet till VafabMiljö Kommunalförbund.

Att överföra renhållningsansvaret i sin helhet till VafabMiljö medför sammantaget:

- Möjlighet att klara framtida utmaningar
- Bra förutsättningar för kompetensförsörjning
- Stordriftsfördelar

6 Referenser

Muntliga referenser

Åsa Öberg Thorstensson, VMKF

Anders Melkersson, VMKF

Göran Andersson, VMKF

Ulrika Jonsson Olofsdotter, VMKF

Sol-Britt Öhman Lawner, VMKF

Margot Bergman, VMKF

Charlotte Bergman, VMKF

Mimmi Öberg, Arboga kommun

Magnus Andersson, Arboga kommun

Christer Nordling, Köpings kommun

Stig Tördahl, Kungsörs kommun

Mikael Helmin, VafabMiljö

Skriftliga referenser

Avfallsplan 2011-2016, VMKF

Budget renhållningen 2016, VMKF

Förbundsordning VMKF

Förbundsordning VafabMiljö

Årsredovisning VafabMiljö Kommunalförbund 2015

Årsredovisning VafabMiljö AB 2015

Statistik 2014, VafabMiljö

Div. underlagsmaterial från VMKF och VafabMiljö

Förslag till

Förbundsordning för

Kommunalförbundet VafabMiljö

§ 1 Namn och säte

Kommunalförbundets namn är Kommunalförbundet VafabMiljö (vardagligen benämnt VafabMiljö).

Förbundet har sitt säte i Västerås kommun, Västmanlands län.

§ 2 Medlemmar

Medlemmar i kommunalförbundet är Arboga, Enköping, Fagersta, Hallstahammar, Heby, Kungsör, Köping, Norberg, Sala, Skinnskatteberg, Surahammar och Västerås kommuner.

§ 3 Ändamål m.m.

Förbundets ändamål är att för medlemmarnas räkning ansvara för den strategiska planeringen av frågor kring avfallshantering och de uppgifter rörande insamling och behandling av avfall samt den myndighetsutövning som åligger kommunerna enligt 15 kap Miljöbalken med tillhörande lagstiftning samt omhändertagande av medlemmarnas verksamhetsavfall och avloppsrenings slam, såvitt inte medlemskommun beslutar annat och överenskommelse om detta träffas med Förbundet. Förbundet ska inte besluta om renhållningstaxa eller renhållningsordning. Sådana beslut tas av respektive medlem.

Verksamheten ska utföras med iakttagande av kommunal likställighets- och självkostnadsprincip.

Förbundet ska medverka till att skapa en långsiktig hållbar avfallshantering med utgångspunkt från nationella, regionala och lokala miljömål.

Förbundet får tillhandahålla tjänster som har samband med verksamhetsområdet till andra än medlemmarna. Sådan verksamhet ska vila på affärsmässig grund. Verksamheten ska vara förenlig med den kommunala kompetensen.

Förbundet får verka utanför medlemmarnas geografiska områden om det gagnar förbundets verksamhet och därmed dess medlemmar, under förutsättning att agerandet är förenligt med den kommunala kompetensen.

Förbundets verksamhet får utföras i egen regi, av förbundet hel- eller delägt bolag eller, efter upphandling, av andra utförare.

§ 4 Organisation

Förbundet är ett förbund med direktion.

§ 5 Direktionen

Direktionen ska bestå av tolv ledamöter med var sin ersättare, en ledamot och en ersättare från varje medlem.

Ledamöter och ersättare i direktionen väljs för fyra år räknat från och med den 1 januari året efter det att val till kommunfullmäktige ägt rum i hela landet. När val av ledamöter och ersättare sker första gången ska valet avse tiden från valets förrättande till och med den 31 december 2014.

Direktionen väljer för varje mandatperiod bland sina ledamöter ordförande och två vice ordförande. Ordförandeposten ska innehas av Västerås kommun.

För direktionen gäller reglemente enligt bilaga 1 till förbundsordningen.

§ 6 Revisorer

Förbundet ska ha tre revisorer. Revisorererna väljs för samma mandatperiod som ledamöter och ersättare i direktionen. Två revisorer väljs av Västmanlands Kommuner och Landsting, VKL, och en revisor väljs av Enköpings och Heby kommuner ömsom för en mandatperiod. När val av revisorer sker första gången ska valet ske av VKL samt av Heby kommun och valet ska avse tiden från valets förrättande till den 31 december 2014.

Till stöd för revisionsarbetet ska revisorererna ha sakkunnigt biträde. Biträdet kan avropas från det avtal avseende sakkunniga biträden som upphandlas av Västerås kommuns revisorer.

§ 7 Förbundsdirektör

Direktionen får utse en förbundsdirektör som verkställande tjänsteman.

§ 8 Initiativrätt

Ärenden i direktionen får väckas av:

- ledamot i direktionen,
- medlem genom framställan av kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen

§ 9 Närvarorätt m.m.

Kommunstyrelsens ordförande hos medlem har närvaro- och yttranderätt i direktionen. Därutöver avgör direktionen i vilka fall någon som inte är ledamot eller ersättare i direktionen har rätt att närvara och yttra sig vid direktionens sammanträden.

§ 10 Insyn och informationsskyldighet

Förbundet ska hålla sina medlemmar väl informerade om sin verksamhet. Medlemmarna ska tillhandahållas den information och tillställas de handlingar de begär. Form för och omfattning av denna informationsskyldighet ska fastställas av medlemmarna i samråd med direktionen. Informationsskyldigheten omfattar handlingar som är allmänna och offentliga.

§ 11 Kungörelser och andra tillkännagivanden

Förbundets kungörelser, tillkännagivanden av protokollsjusteringar och övriga tillkännagivanden sker på förbundets anslagstavla.

Protokoll från direktionen ska tillställas medlemmarna i elektronisk form.

Kungörelse om sammanträde vid vilket budgeten fastställs ska anslås på förbundets anslagstavla och på varje medlems anslagstavla.

§ 12 Kostnadstäckning

Kostnaderna för förbundets verksamhet ska i första hand täckas av de taxor och avgifter för insamling och behandling av avfall som respektive medlems kommunfullmäktige fastställer (renhållningstaxor) samt förbundet fastställer (mottagningstaxor och andra avgifter för tjänster).

Medlemmarna har enligt lag ekonomiskt ansvar för förbundets förbindelser. Förbundet ska dock genom överenskommelse med medlemmarna söka balans i förbundets ekonomi.

Kostnaderna för förbundets verksamhet ska i den mån de inte täcks på annat sätt erläggas av medlemmarna.

Medlemmarnas verksamhet inom förbundet ska redovisningsmässigt vara skilda resultatenheter och samtliga kostnader och intäkter som härrör till en medlem ska bäras av den. Normalt balanseras årets resultat hos resultatenheterna över i ny räkning.

Över- och underskott i renhållningsverksamheten för respektive medlemskommun ska hos Förbundet föras med i ny räkning i form av resultatutjämningsfond och/eller investeringsfond för respektive medlemskommun. Räntan ska grundas på den genomsnittliga räntesatsen på Förbundets bankkonto eller på annat sätt som Förbundet bedömer vara mer rättvist. Eventuella kundförluster som uppkommit på fordringar utställda före verksamhetsövergången ska bäras av Förbundet och föras över i ny räkning inom respektive resultatenhet.

Det åligger förbundet att fördela kostnaderna på respektive medlem utifrån god redovisningssed. Gemensamma kostnader, så kallade overheadkostnader som inte specifikt kan läggas på enskild medlem ska, om inte förbundet finner annan mer rättvisande fördelningsgrund, fördelas efter den procentuella andelen kommuninvånare per medlemskommun den 1 november året före verksamhetsåret.

Förbundet ska, om förbundsdirektionen inte beslutar annat, vara anslutet till Västerås kommuns koncernkonto samt i övrigt följa vid var tid gällande Finanspolicy och Finansriktlinjer för Västerås kommun.

§ 13 Finansiering av Förbundets verksamhet

Förbundet har rätt att disponera en kontokredit enligt överenskommelse med Västerås kommun. Kontokrediten är avsedd att täcka både kort- och långfristigt finansieringsbehov.

För kontokrediten i Västerås kommun ska övriga medlemskommuner gå i borgen i förhållande till sin aktuella andel i förbundet.

För det fall direktionen bedömer att det är fördelaktigt för verksamheten att kommunal borgen tecknas för en upplåning eller på grund av andra förpliktelser t ex som en följd av beslut enligt Miljöbalken, ska denna fördelas i förhållande till varje medlemskommuns aktuella andel i förbundet. Förbundet ska i varje enskilt ärende om borgen tillskriva Kommunerna och redovisa motiv och förutsättningar för investeringar där kommunal borgen bör lämnas.

Beslut om sådan borgen får ske endast om följande två villkor är uppfyllda:

- Förslaget ska biträdas av majoriteten av medlemskommunerna.
- Förslaget ska biträdas av medlemskommuner med minst två tredjedelar av andelarna i förbundets tillgångar och skulder.

§ 14 Andel i tillgångar och skulder

Medlems andel i förbundets övertagna tillgångar och skulder, inklusive miljöskuld, från VafabMiljö AB ska bestämmas i proportion till befolkningstalet i respektive medlemskommun den 31 december 2003, enligt bilaga 2 (motsvarande fördelningsgrund som för respektive kommuns aktiekapital i Vafab Miljö AB). Om någon av medlemmarna påkallar det ska fördelningen enligt bilaga 2 förändras till aktuellt befolkningstal första gången 2022 och därefter vart tionde år.

§ 15 Värdering av miljöskuld

Om någon av medlemmarna påkallar det ska aktuell miljöskuld värderas.

§ 16 Budget och ekonomisk styrning

Förbundsdirektionen ska årligen före maj månads utgång upprätta förslag till budget med investerings- och finansieringsplan för den egna verksamheten för den kommande treårsperioden samt tillse att motsvarande förslag upprättas i hel- eller majoritetsägda företag.

Direktionen ska samråda med medlemmarna om förslaget till budget senast den 31 mars och senast den 1 juli skriftligen meddela ett preliminärt förslag till taxor till medlemmarna.

Senast vid utgången av november månad ska direktionen fastställa förbundets budget för nästa verksamhetsår jämte taxor och avgifter för tillhandahållna tjänster och varor.

Innan förbundet fattar beslut om avtal av större vikt eller om större investeringar ska samråda ske med medlemmarna.

Förbundet ska upprätta delårsrapport med årsprognos per den 31 april samt den 31 augusti.

Förbundets bokslut ska lämnas till medlemmarna senast den 24 januari. Årsredovisning ska lämnas till medlemmarna senast den 15 mars.

§ 16 Arkivvård

Västerås kommuns arkivreglemente ska gälla för förbundet.

§ 17 Ersättningar

Ordförande samt förste och andre vice ordförande ska ha ett fast årsarvode. Årsarvodet för ordföranden ska uppgå till 10 % av basarvodet till Västerås kommuns förtroendevalda samt till förste och andra vice ordförande med 4 % av basarvodet till Västerås kommuns förtroendevalda.

De förtroendevalda revisorerna ska ha ett fast årsarvode. Årsarvodet ska uppgå till 1% av basarvodet för Västerås kommuns förtroendevalda.

Arvode och andra ekonomiska ersättningar till övriga förtroendevalda ska utgå enligt de regler som tillämpas för förtroendevalda i Västerås kommun.

Arvodena ska justeras med den procentsats som arvoden till förtroendevalda i Västerås kommun justeras.

§ 18 Uppsägning och utträde

Förbundet är bildat för obestämd tid.

En medlem har rätt att utträda ur förbundet. Vid medlems utträde ur förbundet upphör medlemskapet vid utgången av det tredje året efter det att uppsägningen skedde.

Vid utträde ur förbundet ska reglering av de ekonomiska mellanhavandena mellan förbundet och den utträdande medlemmen ske på så sätt, att medlemmen erhåller sin andel av förbundets redovisade egna kapital. Är utträdande medlemmens eget kapitalandel negativ, ska utträdande medlem till förbundet betala in ett belopp motsvarande detta. Det egna kapitalet ska bestämmas enligt årsbokslut efter det andra året efter uppsägningen. Utträdande medlem skall även betala in ett belopp som motsvarar medlemmens andel av kvarvarande miljöskuld. Medlemmens andel av miljöskulden beräknas i enlighet med § 14. Medlemmens andel vid denna reglering är den som gällt under det andra året efter uppsägningen.

När en medlem utträtt ur förbundet upphör medlemmens ansvar för förbundets skulder.

De kvarvarande medlemmarna antar de ändringar i förbundsordningen som behövs med anledning av utträdet.

§ 19 Likvidation av kommunalförbundet

Om medlemmarna inte kan enas om förutsättningarna för utträde när uppsägningstiden i § 18 är till ända, ska förbundet omedelbart träda i likvidation.

Förbundet ska också likvideras om mer än hälften av medlemmarna fattat beslut härom.

Likvidationen ska verkställas av direktionen i egenskap av likvidator.

Likvidationen ska genomföras på ett sådant sätt att medlemmarnas möjligheter att återta de uppgifter som överlämnats till förbundet underlättas.

När förbundet trätt i likvidation ska dess egendom i den mån det behövs för likvidationen förvandlas till pengar genom försäljning under hand, på offentlig auktion eller på annat lämpligt sätt. Verksamheten får fortsätta den tid som behövs för en ändamålsenlig avveckling. Fortgår likvidationen över kalenderårsskifte, ska årsredovisning avges som vanligt.

När direktionen fullgjort sitt uppdrag som likvidator, ska den avge en slutredovisning för sin förvaltning. Denna slutredovisning sker genom en förvaltningsberättelse som rör likvidationen i sin helhet med redovisning över skiftet av behållna tillgångar. Till förvaltningsberättelsen ska fogas redovisningshandlingar för hela likvidationen inklusive redovisning för den tid varunder verksamheten har fortsatt. Förvaltningsberättelsen och redovisningen ska granskas av kommunalförbundets revisorer, som har att inom en månad avge revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

Vid skifte av förbundets tillgångar i anledning av likvidationen ska tillgångar och skulder, inklusive den kvarvarande miljöskulden, fördelas utifrån medlemmarnas andel av det egna kapitalet vid likvidationstillfället, som framgår av slutredovisningen.

Vid skifte av förbundets behållna tillgångar i anledning av likvidationen ska tillgångar och skulder fördelas utifrån medlemmarnas andel av det egna kapitalet vid likvidationstillfället, som framgår av slutredovisningen. Kvarvarande miljöskuld ska regleras enligt den i § 14 angivna fördelningsgrunden.

När slutredovisningen och revisionsberättelse delgivits samtliga medlemmar är förbundet upplöst.

Om det framkommer någon tillgång eller skuld för förbundet efter dess upplösning eller om talan väcks mot förbundet eller om det på annan sätt uppkommer behov av ytterligare likvidationsåtgärd, ska likvidationen fortsätta.

När likvidationsuppdraget fullgjorts, ska förbundsledningen besluta vilken av medlemmarna som ska överta vården av de handlingar som tillhör förbundets arkiv.

§ 20 Tvister

Om tvist uppkommer mellan förbundet och en eller flera medlemmar, som inte kan lösas genom frivillig uppgörelse mellan parterna, ska tvisten slutligt avgöras genom skiljedomsförfarande administrerat av Stockholms Handelskammars Skiljedomsinstitut (SCC), varvid reglerna om förenklat förfarande ska tillämpas. Skiljedomsförfarandet ska äga rum i Västerås.

§ 21 Bildandet och ändringar i förbundsordningen

Förbundet är bildat när medlemmarnas fullmäktige har antagit förbundsordningen. Förbundet ansvarar för verksamheten enligt förbundsordningen från den 1 januari 2014.

Ändring eller tillägg till denna förbundsordning ska antas av ledningen och fastställas av medlemmarnas fullmäktige.

Förslag till

Konsortialavtal avseende ombildning av VafabMiljö AB till Kommunalförbundet VafabMiljö

1. Bakgrund

Västmanlands kommuner och Landsting (VKL) har under 2011-2012 utrett den regionala samverkan inom avfallsområdet som funnits sedan 1981 mellan kommunerna i Västmanlands län, Enköpings kommun samt Heby kommun.

Utredningen visar att:

- det regionala samarbetet mellan kommunerna varit framgångsrikt och fungerat bra. Regionen har kommit långt i sitt arbete med att utveckla en långsiktigt hållbar avfallshantering både utifrån ett miljömässigt och från ett samhällsekonomiskt perspektiv.
- utvecklingen mot ett resurseffektivt samhälle fortsätter. EU och Sveriges Riksdag kommer de närmaste åren lägga fast nya krav och mål inom avfallsområdet som påverkar regionens kommuner.
- samverkansformerna behöver utvecklas. De samlade politiska ambitionerna inom avfallsområdet och för kommunal samverkan internationellt, nationellt och lokalt innebär krav som gör att kommunalförbund bedöms vara den långsiktigt mest lämpliga formen för kommunal samverkan inom avfallsområdet.

Att fortsätta utveckla den regionala samverkan inom avfallsområdet inom ramen för ett kommunalförbund ger kommunerna i Västmanlands län, Enköpings kommun samt Heby kommun de bästa förutsättningarna att långsiktigt klara de miljömässiga, samhällsekonomiska och juridiska kraven på verksamheten.

Förbundsordningen reglerar formerna för samverkan samtidigt som den säkerställer att det finns en möjlighet för medlemskommunerna att överföra hela eller delar av nuvarande verksamhet till kommunalförbundet.

Med anledning härav har undertecknade kommuner, nedan kallade Kommunerna, enats om följande.

2. Utveckling av verksamheten

Kraven på ett resurseffektivare samhälle gör att behovet av helhetssyn och samverkan mellan kommunerna ökar för att kunna fortsätta utveckla en miljömässigt och kostnadseffektiv avfallshantering som är långsiktigt hållbar.

2013-08-07

Mot bakgrund av de framtida utmaningarna är målsättningen med kommunernas samverkan inom avfallsområdet att möjliggöra att medlemskommuner på sikt ska ha en gemensam renhållningsordning och renhållningstaxa och en effektiv samordning av hela avfallsverksamheten i regionen. Därför kommer medlemskommunerna genom VKL, att senast under år 2019 göra en avstämning och eventuell justering av förbundsordningen.

3. Bildande av kommunalförbund

Kommunerna förbinder sig att samverka inom avfallsområdet genom att för ändamålet bilda ett kommunalförbund, Kommunalförbundet VafabMiljö, nedan kallat Förbundet. Förbundet ska inleda sin verksamhet den 1 januari 2014. För Förbundet ska inledningsvis gälla bifogad förbundsordning, Bilaga 1, med de justeringar som kan påkallas av registreringsmyndigheten.

4. Förbundets ändamål m.m.

Förbundets ändamål framgår av förbundsordningen, Bilaga 1, § 3 ”Ändamål m.m.”.

För de medlemmar där det utöver förbundsordningen finns behov av överenskommelser om vilka uppgifter som överförs ska det, i samband med bildandet av Förbundet, tecknas särskilda avtal som reglerar ansvarsförhållandena mellan Förbundet och medlemskommunen.

Förbundet är inte skyldigt att svara för att resurser finns tillgängliga annat än för avfall och avfallshantering som kommunerna har ansvar för enligt Miljöbalkens bestämmelser.

5. Finansiering och taxor

Hur förbundets verksamhet ska finansieras framgår av förbundsordningen, Bilaga 1, § 12 ”Kostnadstäckning”.

Övriga medlemmar i Förbundet ska gå i borgen för ett belopp motsvarande sin andel i förbundet för skulder till Västerås kommun.

Följande finansieringsprinciper ska gälla för Förbundet:

- a) Förbundets anläggningar, fordon och inventarier ska finansieras i första hand med eget kapital, statsbidrag och externa lån mot säkerhet i Förbundets egendom.
- b) Till grund för debitering av mottagningsverksamheten ska ligga taxa, utarbetad så att inkomster och utgifter balanserar. Taxorna ska dock sättas till en sådan nivå att Förbundet kan konsolidera sin verksamhet, så att framtida investeringar nödvändiga för Förbundets verksamhet möjliggörs.
- c) Förbundet äger rätt att differentiera mottagningsstaxan efter olika avfallsslag. För avfallstyper som Kommunerna har ansvar för enligt Miljöbalkens bestämmelser ska samma avgift uttas för samma slag och enhet av avfall. För övriga avfallstyper utgår avgifter som fastställs av direktionen på affärsmässig grund.

- d) Till grund för debitering av den övriga renhållningsverksamheten inom det kommunala renhållningsmonopolet (insamlingsverksamhet, planering och administration i övrigt) som Förbundet utför åt medlemskommun ska ligga Förbundets självkostnad för uppdraget.
- e) För det fall hela renhållningsverksamheten överlåtits av kommunen ska renhållningsverksamheten för respektive medlemskommun inom Förbundet ses som resultatenheter med resultat- och balansräkning och ränteberäknas.

6. Medlemsråd och samrådsorgan

Kommunerna förbinder sig att samråda i frågor som rör deras relation till Förbundet och dem emellan samt samverka för att medverka till att effektiviteten i Förbundets verksamhet optimeras.

Samråd ska ske mellan medlemskommunerna inom ramen för ett medlemsråd. Där ska samråd ske i frågor som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt innan respektive kommunfullmäktige tar ställning i frågan. Varje medlemskommun ska utse en person från kommunstyrelsen som representerar respektive kommun i medlemsrådet. Representanterna i medlemsrådet ska vara fria att informera respektive kommun om de diskussioner som har förts i medlemsrådet.

Medlemsrådet ska sammanträda minst en gång per år. Det årliga sammanträdet bör hållas i anslutning till Förbundets beslut om budget. Därutöver ska ytterligare sammanträden hållas när någon av medlemskommunerna begär det. Västerås stad ska ansvara för att kallelse skickas till Kommunerna.

Medlemsrådet ska endast vara medlemskommunernas forum. Förekomsten av ett medlemsråd ska inte påverka den rollfördelning som finns mellan Kommunerna och Förbundets direktion. Medlemsrådet har inte någon beslutanderätt. Medlemsrådet är inte heller företrädare för Kommunerna i förhållande till Förbundet eller tredje man.

Ett särskilt samrådsorgan som sammanträder minst två gånger per år ska inrättas. Samrådsorganet sammanträder med Förbundets ledning efter kallelse av förbundet och diskuterar tekniska, ekonomiska och miljömässiga frågor rörande den regionala och lokala avfallshanteringen. Kommunerna ska utse en representant till samrådsorganet. Kommunernas representant bör vara den tjänsteman inom respektive kommun som ansvarar för kontakterna med förbundet.

Medlemsrådet ska gemensamt komma överens om vilka ekonomiska uppföljningar som Förbundet ska redovisa för medlemmarna samt nyckeltal för jämförelser.

7. Borgensåtagande

Kommunernas nuvarande borgensansvar i Vafab Miljö AB förs över på förbundet.

8. Förbindelse att lämna avfall till Förbundet

Kommunerna ska till förbundet lämna avfall som kan tas emot i förbundets anläggningar och som kommunerna har ansvar för enligt Miljöbalkens bestämmelser. Förbundet är skyldigt att ta emot och omhänderta detta avfall.

9. Markanskaffning

Medlemskommunerna ska medverka vid markanskaffning för Förbundets anläggningar och om så erfordras även med tvångsvisa åtgärder.

10. Miljöskuld och miljöskador

Som en följd av lagstiftning (EG-direktiv 1999/31/EG och förordning 2001:512) på deponeringsområdet har Vafab Miljö AB idag betydande framtida kostnader för avslutning och efterbehandling av sina avfallsupplag. Till stor del hänför sig dessa kostnader till tidigare verksamhet och kan betraktas som en miljöskuld.

Förbundet övertar efter bildandet bolagets ansvar för sin miljöskuld. Förbundet ska finansiera och avsätta erforderliga medel för miljöskulden genom de taxor och avgifter som tillämpas.

Om nu inte kända miljöskador uppstår, som har sitt ursprung i Västmanlands avfallsaktiebolag eller Västra Mälardalens Renhållningsaktiebolags verksamhet innan Vafab Miljö AB förvärvade dessa bolag, ska ansvaret för att åtgärda och bekosta dessa ligga på de kommuner som ägt Västmanlands avfallsaktiebolag respektive Västra Mälardalens Renhållningsintektiebolag.

Om Kommunerna beslutar att avveckla förbundets verksamhet enligt detta avtal ska den återstående miljöskulden fördelas mellan Kommunerna i förhållande till respektive kommuns invånarantal.

11. Kommunal avfallsplanering

Kommunerna har den grundläggande skyldigheten att genomföra kommunal avfallsplanering enligt 15 kap 11 § Miljöbalken. Kommunerna och förbundet ska verka för att samordna denna planering, så att förutsättningar skapas för en långsiktig hållbar avfallshandling i regionen.

12. Överlåtelse av aktier i Vafab Miljö AB

Kommunerna förbinder sig att till Förbundet överlåta sina aktier i Vafab Miljö AB i enlighet med bifogat Aktieöverlåtelseavtal, Bilaga 2.

Förbundet ska efter ombildningen inneha samtliga aktier i Bolaget.

13. Överföring av verksamhet från Vafab Miljö AB till Förbundet

Förbundet, i egenskap av ägare till Vafab Miljö AB, äger frågan att bestämma om hela eller delar av bolagets verksamhet ska överföras till Förbundet och administrerar detta.

14. Övertagande av personal

Förbundet ska erbjuda inom Kommunerna eller inom annan kommunal samarbetsorganisation för avfallshantering anställd personal, anställning i Förbundet vid den tidpunkt då kommunernas verksamhet inom avfallsområdet övergår till Förbundet. Vid övergången gäller de villkor som anges 6 b § LAS.

15. Pensionskostnadsreglering

För personal, som med anledning av detta avtal övergår från anställning hos berörda kommuner eller andra samarbetsorganisationer till Förbundet, ska den frånträdande arbetsgivaren efter övergången stå för pensionsrätter som intjänats fram till övergången. Kommunerna och Förbundet ska upprätta en gemensam förteckning över berörd personal.

16. Skulder med anknytning till övertagen personal

Förbundet övertar semesterlöneskuld och övertidsskuld inklusive personalomkostnader per övergångsdatumet för personal som övergår till Förbundet. Parterna upprättar ett separat tillägg till detta avtal som överenskommelse när skuldernas storlek bokföringsmässigt kan fastställas. Den frånträdande arbetsgivaren överför därefter motsvarande belopp till Förbundet.

17. Skulder och fordringar med anledning av övertagande av verksamhet

Medlemskommun som till Förbundet överlåter hela renhållningsverksamheten enligt renhållningsmonopolet ska senast en månad efter att årsredovisningen för överlåtelseåret fastställts av kommunfullmäktige i berörd kommun reglera eventuella skulder och fordringar inom den kommunala renhållningsverksamheten. Motsvarande gäller i förekommande fall mellan annan kommunal samarbetsorganisation och Förbundet.

18. Långfristiga lån

Förbundet tecknar själv sina lån inom de ramar som förbundsordningen anger.

19. Överlåtelse av lös egendom

Medlemskommun som till Förbundet överlåter hela renhållningsverksamheten enligt renhållningsmonopolet får överlåta åt Förbundet all den lösa egendom som ingår i den verk-

samhet som övergår till Förbundet. Den ska förtecknas, värderas till bokfört värde och redovisas av respektive kommun före övergångstidpunkten. Tillträde till egendomen sker vid verksamhetsövergången.

För övertagen lös egendom erlägger Förbundet på tillträdesdagen de belopp som anges i specifikationen och som utgör summan av det värde man kommit överens om för den lösa egendomen per tillträdesdagen.

Den lösa egendomen övertas på tillträdesdagen i befintligt skick.

20. Nuvarande avtal

Eventuella ingångna avtal avseende den verksamhet som ska övergå till Förbundet överförs till Förbundet i och med övergången. Förbundet svarar för åtaganden gjorda även före tillträdesdagen.

21. Avtalets giltighet

Detta avtal gäller så snart det godkänts av respektive medlemskommuns kommunfullmäktige och gäller tillsvidare.

Kommunerna ska efter fem års verksamhet, senast vid utgången av 2019 göra en utvärdering av verksamheten och med anledning av denna föreslå eventuella förändringar i detta avtal. Om enighet därvid inte uppnås ska avtalet fortsätta att gälla i nuvarande utformning.

22. Tvist

Tvist på grund av detta avtal ska avgöras genom förenklat skiljedomsförfarande administrerat vid Stockholms Handelskammars Skiljedomsinstitut (SCC) med en skiljeman. Skiljeförfarandet ska äga rum i Västerås.

Om tvistefrågan helt eller delvis berör flera kommuner ska alla och envar underkasta sig ett och samma tvisteförfarande.

Detta avtal har upprättats och undertecknats i 12 likalydande exemplar, av vilka parterna har tagit var sitt.

Västerås den

Arboga kommun

Västerås kommun

Enköpings kommun

Fagersta kommun

Hallstahammars kommun

Heby kommun

Kungsörs kommun

Köpings kommun

Norbergs kommun

Sala kommun

Skinnskattebergs kommun

Surahammars kommun
